

همراهی حضرت زینب (س) با ولایت در همه مقاطع زندگی

رجبی دوانی کارشناس تاریخ اسلام وظیفه شناسی را از درس‌های زندگی حضرت زینب (س) برشمرد و علت عدم نقل کامل فضائل آن حضرت در تاریخ را حاکمیت دشمنان اهل بیت(ع) و تقیه مورخان شیعه دانست.

رجبی دوانی کارشناس تاریخ اسلام وظیفه شناسی را از درس‌های زندگی حضرت زینب (س) برشمرد و علت عدم نقل کامل فضائل آن حضرت در تاریخ را حاکمیت دشمنان اهل بیت(ع) و تقیه مورخان شیعه دانست.

خبرگزاری مهر، گروه دین و آئین، سمانه نوری زاده قصری: حضرت زینب کبری (س) در سال پنجم هجری، روز ۵ جمادی الاول در مدینه به دنیا آمد. حضرت زینب کبری (س) در خانه ای پرورش یافت که عبادت به عنوان جوهر و زینت زندگی در آن مطرح بود. شخصیت زینب (س) به گونه ای شکل گرفت که در هر بعدش فضائل و کمالات جد عزیز و والدین بزرگوارش را تداعی می کرد. زینب (س) آئینه تمام نمایی بود که هرکس در او نظر می کرد عظمت اهل بیت (ع) را مشاهده می نمود. از حضرت امام سجاد (ع) نقل شده است که آن حضرت فرمود: همانا عمه ام زینب (س) همه نمازهای واجب و مستحب خود را در طول مسیر ما از کوفه به شام ایستاده می خواند، و در بعضی از منزل ها نشسته نماز خواند و این هم به جهت گرسنگی و ضعف او بود، زیرا سه شب بود که غذایی را که به او می دادند میان اطفال تقسیم می کرد، چون که آن مردمان سنگدل در هر شبانه روز به ما یک قرص نان بیشتر نمی دادند. حضرت زینب (س) مفهوم لذت زندگی را در عیش جاودانی ذکر خدا می داند. در منطق او حیات بدون ذکر خدا از صدها مرگ بدتر است. انوار آسمانی آن چنان در ذات او فروزان شده که تاریکی های آلام و دردهای دنیا در نظرش روشن و زیبا جلوه می دهد و شوق عبادت سموم غم ها و مصیبت ها را در کام او به شربتی گوارا مبدل ساخته است.

خطبه های زینب کبری (س) در کوفه و شام اسناد گویایی هستند که مقام علمی او را بدون شواهد به اثبات می رسانند، نکات علمی و ادبی و معانی به کار رفته در خطبه های سفیر کربلا به حدی است که ذهن هر خواننده دل آگاه و اندیشمند را به تماشای فرازهای ظریف و بلیغ آن می نشانند.

با وجود همه این فضائل و عظمت شخصیت حضرت زینب کبری (س) هنگامی که به کتاب های تاریخی مراجعه می کنیم آن چنان که باید و شاید، کتب تاریخی نمی توانند شخصیت آن حضرت را معرفی کنند و نقل های تاریخی پیرامون آن وجود مبارک کامل و جامع نیست. در این خصوص و بررسی ابعاد شخصیتی حضرت زینب کبری (س) به مناسبت میلاد آن حضرت با دکتر محمد حسین رجبی دوانی، محقق و کارشناس تاریخ اسلام به گفتگو نشستیم.

محمدحسین رجبی دوانی در گفتگو با خبرنگار مهر در خصوص شخصیت علمی حضرت زینب کبری (س) و نقل قول هایی که از ایشان در کتب تاریخی نقل شده است، گفت: به سبب اینکه حاکمیت ها، اولاً خلافت هایی غاصب به شمار می رفتند و ثانیاً مخالف شیعه و شیعیان بوده اند، تلاش آنها بر این بوده تا فضائل اهل بیت (ع) انعکاس پیدا نکند و نسبت به آنها شناختی در جامعه پدید نیاید. علاوه بر آن به سبب در حال تقیه بودن شیعه، بسیاری از مورخان تاریخی شیعه امکان نگارش فضیلت ها و آموزه ها از سیره اهل بیت (ع) را نداشته اند.

وی ادامه داد: عمده مطالبی که در خصوص آن وجود مقدس نقل شده، همراهی ایشان با حضرت سید الشهدا (ع) در قیام عاشورا است که با توجه به اینکه قیام عاشورا علیه حاکمیت بنی امیه بوده و توجه تاریخ نگاران را به خود جلب کرده بخش هایی از سخنان حضرت زینب (س) در منابع تاریخی نقل شده است. که از آن جمله می توان به سخنان حضرت زینب (س) در برخورد با عمر سعد بعد از زمین افتادن امام حسین (ع) که در برخی مقاتل نقل شده است و حرکت کاروان اسرا از کوفه و بیان حقایقی در عذاراری پر سوز و گداز آن حضرت پس از شهادت امام حسین (ع) و سخنرانی های افشاگرانه ایشان که مردم را تکان داد اشاره کرد.

این پژوهشگر تاریخ اسلام در خصوص نقل های تاریخی پیرامون نقش آفرینی حضرت زینب کبری (س) در حوادث مهم تاریخ اسلام عنوان کرد: آن حضرت به عنوان پیام رسان واقعه کربلا و تداوم بخش راه امام حسین (ع) شناخته می شود. به جرأت می توان گفت حضرت زینب (س) اگر نبود و اگر اقدامات کوبنده آن حضرت وجود نداشت، واقعه کربلا در حادثه روز عاشورا محو و دفن می شد و انعکاسی در سطح تاریخ پیدا نمی کرد. از این حیث حضرت زینب (س) نقشی بسیار مهم در ارتباط با سعادت و هدایت جامعه اسلامی ایفا فرموده است. سخنرانی کوبنده در مجلس عیدالله بن زیاد که این حاکم خبیث، مغرور، پر مدعا و مهیب را در برابر چشم بزرگان حکومتی در هم می پیچید و خوار و تحقیر می کند تا جایی

که ابن زیاد چنان از تحقیر خود به خشم آمد فرمان قتل حضرت زینب (س) را داد ولی موفق به آن نشد و بعد هم سخنرانی حضرت زینب (س) و خطابه ای که در مجلس یزید دارد و آنجا هم چنان با قدرت ایمانی خود یزید را می کوبد که فضای مجلس تغییر پیدا می کند و علیه بنی امیه و یزید می شود، تمام اینها مقاطعی است که از حضور و صلابت حضرت زینب (س) در تواریخ بیان شده است. همچنین از حضرت زینب (س) سخنانی در بازگشت به مدینه و حرم حضرت رسول اکرم (ص) و عرض تسلیت به آن حضرت آمده است و بیش از این مطالبی در منابع نمی بینیم.

عدم بروز و ظهور شخصیت علمی حضرت زینب (س) در تاریخ

رجبی دوانی با اشاره به شخصیت علمی آن حضرت افزود: بهترین تعبیر را می توان کلام مقدس حضرت امام سجاد (ع) خطاب به عمه بزرگوار خود دانست که وقتی کاروان اسیران آل الله را وارد کوفه کردند و مردم کوفه به تماشا آمده بودند با سخنانی که حضرت زینب (س) بیان داشت و فضای کوفه را به شدت دگرگون کرد امام سجاد (ع) خطاب به آن حضرت می فرماید: «أَنْتِ يَحْمَدُ اللَّهُ عَالِمَةً غَيْرَ مُعَلَّمَةٍ، قَهْمَةٌ غَيْرَ مُفَهَّمَةٍ» یعنی تو ای عمه جان بحمدالله دانشمندی هستی که معلم ندیده ای و فهمیده ای هستی که کسی تو را فهم نیاموخته است. یعنی آن وجود مقدس مانند معصومین (ع) و ائمه دارای علم و فهم الهی بوده است که نیاز به معلم نداشته است. با این حال حضرت زینب (س) علاوه بر این فضیلت بزرگ که از نظر علمی و معرفتی امام سجاد (ع) بر آن وجود مقدس بر می شمرد بهره گیری از محضر جد بزرگوارش رسول اکرم (ص) و مادر عظیم الشان ایشان حضرت فاطمه زهرا (س) و پدر عالی قدرش امیرمومنان (ع) و برادران عزیزش امام حسن (ع) و امام حسین (ع)، آن حضرت را به درجه عظیمی از علم و معرفت رسانده بود که متأسفانه موقعیت برای بروز و ظهور این مقامات برجسته پدید نیامد. کما اینکه برای امامان ما هم در اغلب دوران ۲۵۰ ساله حضور ائمه اطهار (ع) چنین بود.

وی با اشاره به اینکه در خصوص سلوک عرفانی حضرت زینب کبری (س) در منابع تاریخی نقل قولی موثق وجود ندارد، بیان داشت: متأسفانه در این ارتباط مثل سایر موارد دیگر در مورد فضیلت های حضرت زینب (س) بنا بر مخفی کردن بوده است. من چیزی در کتب و منابع تاریخی برخورد نکردم اما می توان به همان مسأله ای که بعد از واقعه جان سوز کربلا اتفاق افتاد اشاره کرد. بعد از دیدن آن همه مصیبت ها نماز شب آن وجود مقدس حتی در شام غریبان ترک نشد. اگر چه به سبب شدت غم و اندوه، آن حضرت توان ایستادن بر پای خود نداشتند و نشسته نماز شب خود را برپا می دارد. حضرت زینب کبری (س) ارتباط و خلوت کردن با خدای خود و سخن گفتن با خدای خود در دل شب که کار عارفان است را در چنان موقعیت سختی و در طول اسارت ترک نمی کنند.

همراهی با ولایت در همه مقاطع زندگی

این پژوهشگر تاریخ اسلام در خصوص اینکه آیا حضرت زینب (س) غیر از موارد نقل شده در تاریخ نقش آفرینی های دیگری داشته اند یا نه، اظهار داشت: این نکته را می توان اشاره کرد که امیرالمومنین (ع) در دوران خلافت خود مرکز حکومت را از مدینه النبی به کوفه تغییر می دهد و در این امر، حضرت مستقیم از مدینه به سمت کوفه نرفت بلکه برای مقابله با فتنه ناکثین و پیمان شکنان از مدینه به سوی بصره رفتند. هدف مقابله با این فتنه بود که بعد از سرکوب این فتنه گران، امیرالمومنین (ع) به کوفه می رود و دیگر به مدینه باز نمی گردد. جالب اینجاست که حضرت زینب (س) همراه با همسر و فرزندان خود مدینه را ترک می کنند و به کوفه می آیند. در حقیقت در پی یاری ولایت و همراهی ولایت هستند و زندگی خود را بر این مبنا ترسیم کردند و لذا می بینیم بعد از شهادت امیرالمومنین (ع) و صلح امام حسن مجتبی (ع) وقتی امام زمان که امام مجتبی (ع) هستند کوفه را ترک کرده و به مدینه باز می گردند حضرت زینب (س) پایه پای ولایت از کوفه به مدینه بازگشته و در کنار صاحب ولایت مستقر می شود.

حضور به موقع و وظیفه شناسی از درس های زندگی حضرت زینب (س) است

وی با بیان درس هایی که از زندگی حضرت زینب (س) می توان استخراج کرد، گفت: مهمترین درس از زندگی حضرت زینب (س) شناخت زمانه و عمل به تکلیف خود و نهراسیدن از مشکلات و سختی های دفاع و عمل به تکلیف است. مهمترین تکلیف برای حضرت حمایت و دفاع همه جانبه از صاحبان ولایت در زمان حیات خود بود. چه پدر بزرگوار ایشان امیر المومنین (ع) و چه برادران عظیم القدرش امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و چه در محضر برادرزاده اش حضرت امام سجاد (ع). بخاطر دفاع و همراهی با ولایت زندگی خود را در مدینه رها کرده و به کوفه می آید و در دوباره کوفه را رها کرده و به مدینه می رود و بعد از اینکه امام حسین (ع) در معرض خطر است و در مهاجرت از مدینه به مکه و از مکه به سوی کوفه که به کربلا ختم می شود پا به پای ولایت همراهی کرده و سختی ها را به جان می خورد و در این وظیفه اندک تردیدی ندارد و یک قدم هم عقب نمی نشیند. همچنین زمانی که امام سجاد (ع) به امامت می رسند و خطراتی

وجود آن امام بزرگوار را تهدید می کند حضرت زینب (س) با حضور به موقع خود و اقدام قاطع و حیرت انگیز جان امام زمان خود را در چند مقطع حساس نجات می دهد.

وی در پایان با اشاره به مقام بزرگ و والای حضرت زینب کبری (س) گفت: بزرگترین درس وظیفه شناسی و حضور به موقع برای انجام تکلیف و نهراسیدن از سختی هاست که حضرت زینب (س) عهده دار آن بودند. هیچ تکلیفی بالاتر از شناخت ولایت، همراهی با ولایت و دفاع از آن نیست.